

התנאים לשימוש בחומריות בעוה"ז

הרמח"ל מלמד אותנו שהפניה אל החומר היא לא בדיעבד, אלא לכתחילה שלאחר החטא. הגישה צריכה להשתנות לחלוטין: הצורך שלנו להסתבך עם החומר אחר החטא הוא מוכרח (לא רק טכנית ח"ו), כך הדברים נתקנים - כך מחזירים את חושך הנחש שהשתלט על החומר אל הקדושה. על ידי ההיכנסות למגרש של הרע ותיקון הדברים שם. לא ח"ו במובן של לחטוא, אין דבר כזה בעולם שעבירה נעשית בשביל כוונה טובה. לא מדובר פה בעשיית עבירות ח"ו, אלא בשטח אפור שה' נתן לנו כסדרי חיים. ע"י הטפלת החומר אל מטרת הבריאה, אנחנו מחזירים את החושך לאור. אולם, ישנם שלושה תנאים שבהם הדבר אפשרי.

איך אדם שעסוק כל ימיו בטביעה בחומר בעצם מתקן? איך זה אפשרי? הרמח"ל מגדיר מצוות ועבירות באופן שונה מהמקובל: לא הזדמנויות מקריות לדבוק בשלמות, חסרות קשר למערכת החומר (היינו שהחומר רק מעורר לי שאלות בהזדמנות מקרית) - אלא גבולות כדי שנשתמש מן העולם, השימוש שלנו בחומר יקדם את העולם לתכליתו ויקדש אותו. כדי שהשימוש יחזיר את החושך לאור, השימוש בחומר צריך להעשות בסדרים. עצם השימוש (!) שלנו בחומר מתקן את העולם, כל שימוש החומר הוא מערכת תיקונים. הכל כאן בעצם, חיינו מתקנים בעצם - אבל בתנאי שהחיים מכוונים, שמתקיימים שלושת התנאים. כיוון החיים נעשה ע"י הגבלה - לא תעשה, ועל ידי סדרים - עשה. החלק השלישי, שהוא החלק הכי משמעותי, הוא חלק הכוונה. זו הכרת המגמה הכללית, לאן כל חיינו הולכים. אדם שלא יודע לאיפה הוא הולך, הולך בתוהו. אדם שיודע לאן הוא הולך, אין פרט בו שלא מוביל את המטרה. הכוונה היא החלק הכי מרכזי.

כשאדם פועל לפי הגבולות והסדרים, ועם הכוונה שה' ציווה - החומר עצמו פועל שלמות! אדם ירד לאכול ארוחת צהריים כי הוא רעב, אבל אם הוא מוגבל, מסודר ומכוון - האכילה פעלה שלמות! החומר עמד בתיקונו, יצא ממחשך לאור! ההגדרות האלו מדוייקות עד מאוד, כל מילה בדבריו אלו של הרמח"ל חשובה. אדם חושב שהוא מנמיך את עצמו באכילת צהריים - הוא בעצם הגביה את עצמו! הוא נעשה שותף לריבונו של עולם בתיקון העולם!*

לפי הפשט שבדברי הרמח"ל, גילו לנו בעלי הסוד שהחומר הוא לא הזדמנות בחירות. העולם הוא עולם נצחי ואמיתי, אלא שבני האדם צריכים להעמיד אותו בתיקונו השלם. עצם העמדתו היא חיובית, היא תיקון העולם! לא רק שאדם מצליח להתגבר ולשמור על הגבול, אלא שהכוונה והסדר הם תיקון לעולם, העמדת העולם בתיקונו. זו שיטת בעלי הסוד, שרואים את כל המערכת כאחדותית, כל מה שברא ה' הכל לכבודו. אכילה בגבול המותר, בסדר המצוות, עם המהלך המכוון - הופכת את האכילה לאכילת קדשים כמו בבית המקדש. אכילת קדשים בבית המקדש - היא ודאי לא היתה הזדמנות לניסיון, אלא כהנים אוכלים ובעלים מתכפרים. הרמח"ל אומר שאדם חייב להגיע למצב ששולחנו מכפר עליו כמו מזבח, כמו אכילת קדשים. כדי שהשימוש החומרי יתקן, ה' שם לה גבול. כל דבר שה' אסר הוא התיר כנגדו, ה' ארגן וסידר את העולם באופן שמיועד להתכוון. החומר מקודש מצד עצמו, הבעיה היא שהנחש הכניס בו ארס. אם מוציאים את הארס, החומר נשאר מקודש לנצח!*

* - הרמח"ל אומר את הדברים האלו בצורה מאוד ברורה וחדה גם בקדושה במסילות ישרים, וגם בהקדמת חוקר ומקובל, וגם בהקדמה לחכמת האמת בשערי רמח"ל.

הבנת בעלי הפשט היא שהעולם שלנו מעמיד לנו רק הזדמנויות וניסיונות, שכל מהלך החומר טומן בחובו ניסיון, שכל מפגש עם החומר יש בו סיכון של חטאים, וכל מערכת העולם נעמדה בשביל לתת למין האנושי הזדמנות נוספת להתמודד בין טוב לרע.

אנחנו בוחרים ששת אלפים שנה בין טוב לרע. יש לאדם המון הזדמנויות של ניסיונות בכל נקודה בחיים - הרע מזמן ניסיונות והאדם מתגבר.

זה פשט שכמותו הבין הרמב"ם, שהחומר הוא הזדמנויות.

אבל מה שקשה בגישה הזו, היא שלפי זה היו מספיק הזדמנויות גם אם היינו כל היום עסוקים באכילה ושתיה.

יותר מזה, הרי לפי בעלי הפשט, היינו שמחים להיות פטורים מהאכילה, אלא שאחרת לא היינו נבחנים. האיש היותר מתוקן היה מעדיף לבלוע את האוכל ולא ללעוס לפיהם, אלא שזה לא בריא, לכן אנחנו נאלצים לאכול באופן רגיל.

הפרישות, אומרים בעלי הסוד, היא רק דרגה בדרך לקדושה. הפרוש ממעט הנאתו כדי להגיע למצב קדושה, כדי לעבור את המהמורה של הסיכון שבחומר. בשביל זה חייבים לעבור שלב של פרישות, לא ממבט שלילי על החומר אלא ממבט של סיכון שבחומר. לומר שהשפלתו תהיה הגבהתו לשיטת ההזדמנויות - זה לא נכנס כל כך בפשט.

כשה' העלים מאתנו את הנתונים, באמת היינו חסרים. ה' העלים מעמ"י את סוד הנהגתו, אבל לקראת אחרית הימים ה' גילה לנו את סודות הנהגתו. אנחנו צריכים לשמוח בחלקנו שזכינו לגילוי הזה.

הגר"א והרמח"ל שניהם זכו להיות מבשרי האמת, בשנת ת"ק לאלף השישי בדיוק, נתגלה להם הפירוש העמוק לחכמת התורה הפנימית. ה' החזיר אז את חכמת האמת לעמ"י.

** - הרמח"ל אומר במקום אחר [שערי קדושה] שהחומר הוא לא סתם הכרח שאנחנו לוקחים ממנו כמה שפחות, ואינו רק היכי תמצוי לעבוד את ה' שהיינו שמחים לחסוך - כמו שבעלי הפשט מבינים.

הם לא מסוגלים להסביר את מצוות עונג שבת למשל, מקסימום לומר שדרך הבריות לכבד על ידי אכילה ושתיה דברים, לכן ככה מכבדים את השבת, כאמצעי. אבל הדברים הם ודאי יותר מזה. (זו הבנה יפה, לא שיש בה דופי, אבל יש יותר עומק בדברים).

הרמח"ל אומר שם שהחומר נועד להתקדש על ידי שימוש האדם בו לצרכו! החומר מתקדש בעצם, אלא שצריך לדעת את הסדרים לתקן כדי לא לקלקל בפועל. בדרך יש את מידת הפרישות בימות החול, והזהירות מהרע (צמצום התלות שלנו בחומר בימי החול. השבת מייצגת את האלף השביעי, ביום הזה אי אפשר לפרוש כי היום שייך אל דרגת הקדושה. ר' הנשיא לא פסק מעל שולחנו צנון וקישות, והוא אכל מהם - כך הגר"א אומר).

אבל התיקון הזה, בסדרו הנכון, נמצא בכל מקום! ללכת לטייל בא"י, זה תיקון בעצם! לא רק נפש כמנוחה לקראת הלימוד. אם הוא מכוון, הוא תיקן את המציאות עצמה!

מלאך ה' צבאות לא עושה שום דבר בדיעבד, הכל מקודש.

(אנחנו מדברים על רעיון, על צורת ההסתכלות על העולם. יכול להיות שמעשית זה לא נכון לנו, אבל קודם כל הסתכלות נכונה. מי שרואה את העולם בצורה לא נכונה, יש לזה נזקים כבר עכשיו. הוא יותר מקלקל מאשר מתקן).

השיחה נערכה לפישטחיות הבנתו של העורך,
ובל טעות או חסרון יש לתלות בעורך בלבד.